

Rozhovor se Zdeňkem Bonaventurou Boušem [o reflexi]

Ladislav Hejdánek – Bonaventura Bouše

◆ diskuse, česky, vznik: nedatováno, asi 70. léta

◆ discussion, Czech, origin: nedatováno, asi 70. léta

Rozhovor se Zdeňkem Bonaventurou Boušem [o reflexi] [1970]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (s1 a) Kaplanův dopis Biľakovi, krátké vlny_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Dobrý den, v dnešním pořadu uslyšíte úryvky z dalšího dopisu, v němž se kritizuje nynější režim a který se dostal na Západ. Tentokrát je dopis adresován Vasilu Biľakovi a autorem je dřívější významný stranický funkcionář, umlčený po sovětské invazi, doktor Karel Kaplan. Doktor Kaplan, původně dělník v kožedělném průmyslu a později profesionální historik, sehrál úlohu při přípravě akčního programu Komunistické strany v roce 1968. Už předtím se významnou měrou účastnil oficiálního vyšetřování podvržených procesů v 50. letech s takzvanými buržoazními nacionalisty na Slovensku, Clementisem, Husákem a dalšími. Kaplan v dopise připomíná, že se stavěl za úplnou rehabilitaci slovenských stranických představitelů, kteří přežili procesy, například doktora Husáka. Vasil Biľak, jak píše autor dopisu, byl proti takové rehabilitaci. Doktor Kaplan v dopise dále zaujímá stanovisko k interview s Vasilem Biľakem otištěnému loni v orgánu americké komunistické strany. Doktor Kaplan píše:

Snažíte se dokázat, že většině občanů, kteří se podíleli na reformním hnutí v letech 1968 až 1969, se vlastně nic nestalo. Tvrdíte, že 70 % lidí zbavených členství ve straně zůstalo na svých místech. Jinými slovy, přinejmenším 30 % z nich jste vyhodili a donutili dělat práci neodpovídající jejich kvalifikaci. Jsou tisíce dalších postižených občanů, kteří nikdy nebyli ve straně. Rozhodující je, že důvodem pro perzekuci se stává politický názor, stanovisko anebo přesvědčení. A tuto skutečnost jste potvrdil ve svém rozhovoru jen několik týdnů po helsinské konferenci, jejíž závěrečný akt včetně pasáže o politických svobodách a občanských právech podepsali i českoslovenští vedoucí představitelé.

Hovoříte o tom, že jste zvítězili v otevřeném politickém zápase. Je to omyl v používání pojmu, anebo vtip. V roce 1969 jste si přece zmonopolizovali všechny mocenské pozice ve straně i ve státním aparátě a všechny sdělovací prostředky. Vyhazovali jste odtud všechny, kteří měli jiný názor a jiné přesvědčení a všechny nepohodlné. Pak jste rozpoutali svůj útok veřejně, v kampani pomluv, nepravd a výmyslů. Nikdo z nás nesměl zveřejnit ani řádku věcné odpovědi.

Vás, pane tajemníku, ovšem nejvíc zlobí to, že jsme nešli vaší cestou a že jsme neprovedli politický obrat jako vy. Tak například vy jste hlasoval a schválil akční program strany v roce 1968 a odpověď na dopis zemí Varšavské smlouvy. Jen jednou jste zvedl ruku proti, a to v noci z 20. srpna 1968. Podle vašich usnesení lidé pak jednali a řídili se jimi. Za krátký čas pak prohlásíte tato rozhodnutí za nepřátelská. A prostí funkcionáři a občané, kteří plnili tato usnesení, si to pak odnesou.

Na jedné straně vítězoslavně tvrdíte americkým komunistům, že nedávný Dubčekův dopis a Smrkovského paměti nenašly mezi pracujícími žádný ohlas. Přitom však opomíjíte poznamenat, že jste je zapomněli zveřejnit. Čeho se tedy bojíte, když jste si jisti převahou vlastních argumentů, a jestliže pravice je tak izolována, jak to ve svém rozhovoru tvrdíte. Proč chcete tedy za každou cenu rozhodovat o tom, co občan smí vědět a co má před ním zůstat utajeno, třebaže taková monopolizace informací zcela odporuje nejen principům komunistické politiky, ale i duchu závěrečného aktu helsinské konference. Proč nutíte československé občanů, aby se o událostech ve vlastní zemi dozvídali z vysílání zahraničního rozhlasu? Z vašeho rozhovoru se dozvídám, pane tajemníku, že komunistická strana povede i nadále nesmiřitelný boj proti pravicovému oportunismu. V duchu si přehlížím sérii bojů, které se vedly za těch uplynulých 30 let, se všemi strašnými výsledky. Nejdříve se vedl boj proti agentům imperialismu spojený s vězněním a popravami. Pak to byl boj proti masarykismu a náboženskému tmářství, boj proti buržoaznímu nacionalismu a kosmopolitismu, proti titoismu. Boj proti sionismu, který přešel v antisemitismus a skončil uvězněním mnoha komunistických funkcionářů a drakonickými politickými procesy. Ve vašem pojetí boj znamená umlčovat, zakazovat, zavírat a mystifikovat celou společnost nepravdami.

Vzpomínám si, pane tajemníku, jak jste kdysi vyprávěl o hrozných podmínkách poválečného východního Slovenska, kdy jste budoval komunistickou stranu a musel jste jezdit na schůze na koni, protože nebylo jiné spojení. Naše osudy byly kdysi na počátku podobné, ale pak se naše cesty rozešly. Začalo to asi tím, že jsem si uvědomil, kolik bezpráví a křivd spáchal tehdejší režim na prostých lidech, a to přesto ve jménu

socialismu. Uvědomil jsem si, že socialismus v takové podobě není s to plnit svou historickou roli a poslání, a cítil jsem svou spoluzpovědnost a vinu. Z těchto mých výsledků a z tohoto mého přesvědčení pak vzniklo i rozhodnutí reformovat režim na bázi demokracie a svobody i odhodlání pracovat na jejich uvedení do života.

To byly výňatky z dopisu doktora Karla Kaplana Vasilu Biľakovi. Dopis se dostal na Západ a dnes jej otiskl deník *Times* pod nadpisem Obrovský krok Československa zpět k perzekuci. Čtení budeme opakovat ve 21 hodin 45 minut. A teď přinášíme...

--- (s1 b) Hejdánková úvaha o reflexi_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Když začínáme své úvahy o reflexi, tak samozřejmě si musíme být vědomi toho, že to, co tady říkáme, je vlastně jenom reflexe o reflexi.

Takže teprve v druhém sledu bude potřeba, aby tato reflexe o reflexi, čili reflektovaná reflexe, byla zasazena do širšího kontextu, to jest do reflexe o místě reflexe ve světě.

Takže po úvaze o rozdílu *mýtu* a *logu* následuje výklad o reflexi, bude potom nutně přicházet v úvahu výklad o místě určitých struktur, bez nichž reflexe není myslitelná a možná ve světě.

Tak kupříkladu reflexe znamená, že se vědomí a myšlení obrací samo k sobě. To je určitá struktura, která se ovšem nevyskytuje teprve v reflexi, ale je daleko starší a představuje rovinu daleko prvotnější, nižší.

I na nejnižších úrovních, všude tam, kde se vytváří struktura subjektu, je už přítomen onen zvláštní návrat k sobě. Událost sama o sobě má začátek, průběh, konec, a tam, kde událost skončí, končí všechno.

Naproti tomu tam, kde je schopna se tato událost ještě než skončí vrátit k svému počátku, tam zakládá cosi nového, co umožňuje překročit, přerůst části události konec této události.

Takže něco z události se stává něčím víc než sama událost, i když samozřejmě také něčím méně. A tím, co jsme řekli, už se zároveň vyslovujeme také k otázce povahy bytí.

Bytí je tedy, pokud jde o reflektované bytí nebo o bytí, které se vrací samo k sobě, to jest to, čemu třeba v německém překladu Kierkegaardových textů se říká *Selbstsein*, je produktem nebo spíše výdobytkem toho, čemu bychom řekli *Selbstwerden*. Bytí sám sebou je produktem stávání se sám sebou.

Neboť to, o čem uvažovali klasické metafyziky počátku novověku, Descartes počínaje, Spinoza, Leibniz, třeba v monádě, Kant a podobně, totiž jako o vědomí, o *res cogitans*, myšlení a podobně, to všechno je něco docela jiného než substance, než něco, co trvá samo o sobě. *Res cogitans* descartovská je výdobytkem něčeho, co u Descarta vlastně nemá vůbec místo, totiž *rei activae*, kdybychom podrželi jeho celkem málo přijatelný nebo vůbec nepřijatelný termín *res*. Víme, že *res* už samo o sobě je pojem, který redukuje skutečnost na věcnost.

--- (s1 c) rozhovor s Bonym u Hejdánka doma, 22. 2. 1976_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: 1, 2, 3, 4, neděle 22. 2. 76, brzo odpoledne, doma.

Hejdánek: On totiž přišel na mou volbu, hovořili jsme o jeho situaci životní. Já mu opravdu mluvím o té jeho situaci, že by to bylo hrozně nebezpečné, kdyby se chtěl už v téhle životní fázi nějakým způsobem provizorně zařídit, na něco čekat, a potom už by se s ním nic nehnulo. Je potřeba se zařídit v současné situaci definitivně, i když stejně budu něco čekat. Nicméně to, co řekneme jen pořád čeká, tak je přece jen možnost flirtu. To, že se může na tu fakultu ještě jednou dostat. Pořád ho to drží.

Jako mě třeba pořád drží skutečnost, že jsem ordinován. Že mně to zbraňuje životní, abych dělal ty věci k těm otázkám. A když je to znemožněno, tak to cítím jako takový základní životní nedostatek. Já jsem o tom hovořil kdysi už v přítomnosti s Karlem Herbstem. On mně říkal, že je to především záležitost *vokace*. Takový ten pocit *vokace*, čemu se říká v církvi obecně *vokace*. Jak o tom mluví v tom dopise tomu Trautmannovi... my jsme povoláni, nezáleží na tom, jestli budeme ordinováni, tady je *charisma*. Tady zůstává, ta ordinace je něco hlubšího. Ta *vocatio*, co na tom je, a jak s tím pocitem, který vypadá jako psychologický, ale který je příliš hluboký, než aby byl jen tak přeměnitelný, aby člověk mohl nerespektovat. Co s tím?

Přestože v tomhle posledním manifestu, který si ti pravoslavní připravili, není to tam jako takové *exklusivum*, jako to jindy bývá, protože už jsem otrávený. Ale je to naprosto věčné. S tím, že všechna kázání

jsou žvanění až na kázání Mášovo, který se jakž takž drží biblického textu a podívá se do nějakého komentáře v Praze. To je fakt, to musíš uznat taky. Že tady není jediný člověk v katolickém duchovenstvu, který káže biblicky. Na prstech jedné ruky bys spočítal katolického duchovního, který káže tak, že to dává smysl, že aspoň dovede postavit českou větu. To není přehnané.

Samozřejmě, že to má své důvody v padesátých letech a tak dál, ta rozbitá obec. Ale prostě je tady vidět naprosto, že tady něco končí. Už se z toho nelze vyhrabat. Ty pokusy budou zmařeny, a to nejen zvenku, ale i uvnitř. Já vím, jak to vypadalo, když jsme chtěli rekonstrukci té teologické fakulty. To zmařili dokonce i moji přátelé, Ota Mádr a především biskup a tak dále, nedopustili, aby se zkrivil vlas na hlavě Homolovi. Nedalo se vůbec nic dělat. Jenom tam přibýlo pár lidí, kteří byli okamžitě odstraněni, kteří byli odstranitelní, kteří byli *amovibiles*, a byli odstraněni, jakmile pro to byla vhodná doba. To je ten *status quaestionis*, když to chceš scholasticky, já jsem starý scholastik. Ale scholastika jako metoda je dobrá.

Jiný hlas: [nesrozumitelné]

Hejdánek: Mně taky není jasný ten *charisma* teologicky. Na jedné straně mám sklon to redukovat na pouhou přirozenou schopnost k nějaké službě. Na druhé straně vím z Bible, že byli vyvoláváni ke službě zrovna ti, kteří schopnost neměli. Jeremiáš: „Hospodine, neumím mluvit, neboť dítě jsem já.“ Mojžíš se neopřel o svá ústa, a zrovna ten byl vyvolán, aby kázal, aby zvěstoval. Nebo mládeneček David a podobně. To je nutno uvážit, že biblicky to *charisma* je asi přece jen víc.

Mně se zdá, že pokud jde o povahu *charismatu*, neexistuje žádné *charisma*, které by mělo charakter jakési formální způsobilosti. To znamená, že by někdo byl obdařen výmluvností. To není *charisma*. *Charisma* je vždycky obsahové. To znamená, že rozhodující je, jestli objektivně řečeno jsem poslán, abych vyřídil to a to, a tomu se podřizují všechny schopnosti i neschopnosti. Nebo že se cítím poslán, psychologicky řečeno. Jak to uchopíme, to je další věc, ale rozhodující je, že já nemůžu, mám dojem, že se mylím, když se cítím povolán kázat, cítím se povolán být mučedníkem. To je tak formální, že to žádné *charisma* prostě nemůže být. *Charisma* je vždycky obsahové.

Jakmile se mluví obecně o nějaké funkci ve společnosti, v církvi, o nějakém místě ve struktuře, tak tam všude to je okamžitě uzemněno tak, že o *charismaech* nemůže být řeč. To je uzemněno tak, jako když se všechno uzemní, tak to znamená, že prostě příjem přes anténu je okamžitě odklizen do země, u rádia. Když uzemním anténu, tak nemůžu nic chytat. To je přesně ono. A ta celá záležitost, to je docela pěkný přírůstek, teď mě napadl s tím rádiem. Uzemňuje se něco, uzemňuje se to, co se nepotřebuje, co má být kanalizováno. No a jedna z takových věcí, které mají být kanalizovány, jsou někdy třeba mimořádné schopnosti. Člověk může mít nějaké mimořádné schopnosti, které v určité situaci jsou na překážku.

Musejí být odstraněny, musejí být položeny za nulu.

Ono máš pravdu, když říkáš, že je to psychologická záležitost. Pokud to teda on myslel tak, že je to čistě formální, to bych tedy měl říct. No, ale jestliže ta podstata je v té obsahovosti, no tak pak je třeba se ptát, nikoliv rozsáhle předpokládat, že tady je církev a že tady jsou křesťani a že tady je evangelium a tak dále a cítit se povolán kázat. Nýbrž tady je třeba to povolání, jestliže vůbec nějaké povolání mám, jestli jsem povolán, tak musím být u toho, co mě nutí kázat nebo nekázat, mluvit nebo mlčet, jít na náměstí nebo jít do podzemí a tak dále. O tom je třeba říct, o tom je třeba mluvit. A konkrétně tedy v tomto případě se zdá, že rozhodující je ptát se, co je věc Krista v této chvíli. Co je třeba podniknout a zproblematizovat takovou samozřejmost, že bude třeba kázat. To se neví. Je čas kázání, je čas mlčení třeba. Co my víme? To není samozřejmost, to se dotýká té hloubky. Tady jde totiž o to pochopit situaci a pochopit tu největší, nejhlubší ránu, která je buď venku zhojena třeba, nebo vůbec nezhojena. Co teď s tím? To je rozhodující. A jestli je nějaké *vocatio*, tak je to vždycky k tomuto, k takovéhle konkrétní situaci, ke konkrétním věcem, ke konkrétním povinnostem, nikoliv k takové obecné struktuře, jako je být učitelem, být lékařem a tak dále. I když je to pěkné být lékařem a léčit lidi, nebo učit malé děti, to je pěkné. Tak v dané situaci to může být účast na té šílené deprivaci dětí od nejtěplejšího dětství. To může znamenat jako u lékaře prostě sloužit nejnechutnějším mocenským ambicím tím, že dělám psychiatrické případy z lidí, kteří oponují nějakému názoru. Ta konkrétní věc musí být pojmenována, nikoliv obecně kázat.

Tedy samozřejmě, že se tím nic nesuspenduje, kromě možná nějakých citových přízvuků. To samozřejmě. No, ale když se o tom hovoří, tak to je soukromá věc každého a prostě tím nikoho druhého nepřesvědčím. My jsme o tom mluvili minule, že to každé musíme u sebe kontrolovat, že pro mě funkce farářská nemá v sobě mít nic posvátného, víte, že funkce kněze coby mnoho posvátného má. Každé to musí zkontrolovat, co na tom se dá, nedá držet, co je váha, co je opouzdření či naopak nějaké zaplevelení a tak dále. Argument musí být věcný. Ty citové přízvuky si každé musí zkontrolovat sám u sebe. Těžko do diskuse je možno přinášet, samozřejmě to přinášíme proti své vůli, ale je to spíš na závalu tomu rozhovoru a tomu rozboru než na prospěch. No, tak to je asi taková první věc, která se nabízí a která vede k druhému kroku mluvit o té věci samé.

Jiný hlas: Často horší, jak říkal *Bonhoeffer*. Je to jen kus světa, ale často ten horší, ten nejhorší. Jak se tam projevují věci, který jsou ošklivé v lidském životě, jak se tam projevují, že jsou ještě daleko horší. Všechny tyhle momenty, že víme, co zkaženosti a zvrácenosti v tom je. Kolik z toho, co Ježíš sám za svůj život zakusil, co tam hrůzy, tak přesto přese všechno, že když jsme nuceni kritizovat poměry, takže se nemůžeme vobratit zády, a nejenom teda my, ale že objektivně tady vznikají, že pořád tam přece ještě je místem, kde se něco rozhodujícího děje, že to není možný to znevelizovat. Je to skutečně taková nějaká závažná záležitost, že přece jenom přes ten všechn [nesrozumitelné] svinstvo, co tam je, tak pořád se tam něco podstatného děje. Podstatnějšího než kdekoli jinde.

To je jedna věc. A druhá věc je ta, že jaksi věc Kristova a fronta, kde se bojuje o... to je takovej trošku tady vojenskej termín, to promiňte, to můžeme říct pak jindy. Ta fronta toho zápasu, že teda není totožná s hranicí církve-svět a že vede napříč církví stejně tak jako napříč světem. Že tedy ta věc Kristova je záležitostí celého světa včetně církve, nikoli jenom nějakou interní záležitostí církve. No a další věc je teda ta, ten rozhodující zápas se dnes, (o ty pojmy, o tu vojenskou terminologii, omlouvám se), ten rozhodující zápas, jako strategicky ty nejdůležitější otázky jsou ve světě, nebo... To je zhruba tahle otázka, já sám se domníám, že v tom církve... No. To by bylo třeba podrobit podrobnějšímu rozboru. No, ale to by teda bylo třeba, protože co potom s *filosofií* jakožto se zastupitelským úřadem [nesrozumitelné] světa v církvi a církve ve světě a tak dál.

Jiný hlas: No, to je pravda.

Jiný hlas: Ale samozřejmě máme nějaký odpor k tomu jít, no. To mě napadlo, když jsem řekl, že to někdo [nesrozumitelné]. No, to by mohlo být docela jako konstatování. No a myslíte, že už se to tak dostalo daleko, že už se o tom mluví víceméně? No tak říkají skoro tři nebo čtyři roky. No, tak dnes se vlastně nepostoupilo, jenom pořád se to nějakým způsobem pracovalo, teda bohužel dost neúspěšně.

Jiný hlas: Ono to je otázka. Já si nejsem docela jistý, ale oni už to dneska vědí, jestli rozhodující se neděje právě v tomhle. To už je teze, víš, ale pořád je to jenom premis bez dostatečné argumentace a bez závěru v církvi vůbec. No, teďka jak se udělá ten, to souvisí s tou *filosofií* a jak se udělá závěr, tak ta otázka přestane mít ten osten. No, tady se nemůže udělat takovej závěr, ten závěr, kterej by byl skutečným závěrem. Tady se jenom může udělat takovej nějaký závěr, kterej zůstává otevřený, rozumíš, ale že se to někam teda nasměřuje. Ale ani to se ještě nestalo. Nějakou orientaci, že to teda si říkáme po těchto promluvách negativních, tak jako negativní vymezení.

Pojďme dál. Pojďme, to je spíš věc, o tom budeme hovořit, že? A každé řekne, co si tak myslí a tak a hotovo, to zůstane. A nebo teda půjdeme do toho voka, a museli bychom jít, kde to je... Nemožný, není možný popadnout někoho a ždímat z něj. Já pochopitelně, když... Ale marný jsou to zoufalý pokusy, když člověk popadne už někoho a začne z něj něco ždímat. Takže jsou to pokusy už zoufalý a jsou to v nějakým způsobem teda, rozumíš, asi hodně životní, když už se člověk odhodlá k tomu, že popadne někoho a ždímat z něj.

Jiný hlas: Ano. To podívej, nikoho jinýho by nenapadlo někoho potkat a ždímat z něj. Kdyby jaksi, rozumíš, se neosvědčoval teda ten rozhovor. Životní, který se týká prostě jeho postojů, vlastně k sobě, jeho, ve smyslu vlastně vůbec jeho teda existence v této přítomné situaci.

Jiný hlas: To už není, člověče, víš, rozumíš... No dobře, no ale to vyžaduje legraci, jak k tomu ten ždímaný

přijde.

Jiný hlas: No, rozhodně teda je chudák.

Jiný hlas: To je otázka. Samozřejmě s těmahle věcmi se každéj musí nějak vypořádat sám a není to tak, že najednou někdo přijde s nějakou otázkou a teď všichni na něho vlítnou. To je vážná, to potom samozřejmě všichni o té otázce dobře víme a pak se k tomu vracíme, že? Jenomže to povědomí, že je to taková obrovitá záležitost a ty naše síly, naše možnosti jsou tak nesrovnatelně malé s tou věcí, způsobuje, že každéj nezbytně má tendenci udělat si pro sebe jakési částečné řešení. Takové...

Hejdánek: s tím je těžko vyrazit kupředu a vlát s tím před těmi ostatními a říkat: to je to správné. Třeba já jsem si pro sebe udělal závěr, že ať už mám pravdu, či nemám pravdu, tak všechno se mi jeví tak, že rozhodující, nebo aspoň jedna z rozhodujících stránek toho, co bude, je zkontrolovat a zreformovat na vysoké úrovni naše myšlení, abychom vůbec měli nějaký předpoklad pro to dorozumění s lidmi, kteří nezreflektovali, že by byli v křesťanské tradici – což je případ Evropy a některých dalších – nebo s lidmi, kteří o té tradici skutečně nic nevěděli, jenom s ní zvnějšku někdy přišli do styku jako s něčím cizím. To jsou závažné věci. My tam přicházíme a říkáme něco, a vůbec nemáme zkontrolováno, čím to říkáme, čím to myslíme, jaké jsou ty prostředky, kterých užíváme. My to nemáme zkontrolováno pro sebe, natožpak pro ty druhé. To je jedna věc.

Za druhé, že se nám rozkládá ten dosavadní aparát myšlenkový a řečový. A když ho ohledáváme, tak se ukazuje, že je to neautentické, že je to cizí těleso, že to, co jsme považovali za centrální struktury křesťanského myšlení, je ve skutečnosti *anticko-řecká*, že vůbec...

No a teď se to rozkládá, a samozřejmě se to rozkládá nejenom v teologii, rozkládá se to také ve filosofii. Proto jsme na to právě přišli – kdepak by to teologové sami objevili – že filosofie sama je v koncích jakési *epochy* a účtuje, dělá pořádek. Proto to musí dělat teologie také.

Teď věda je ve velkých obtížích, protože najednou se ukazuje, že visí ve vzduchu, že vyrostla z něčeho, co už není, co se rozpadlo. A teď tady je, a je to tak mocné, a je to bez základů.

Teď religiozita na celém světě. Něco tak samozřejmého, co bylo dřív, mluvit o Bohu bylo tak samozřejmé, všechno se vyřizovalo pomocí terminologie náboženské, zážitky a prožitky. To je dneska pryč. Dneska to je rezervoár, kde se to uchovává v muzeu, v zoologických zahradách. Není to vůbec ten svět, v němž žijeme.

V téhle situaci mám dojem, že jedna z nejdůležitějších věcí je – když chceme vůbec tohle s nimi nějak zpřítomnit – tak to můžeme udělat jediné v myšlenkách, myšlenkovou prací. Ale ty myšlenky my máme naprosto nezkontrolované. Jediná možnost, jak se dá s tímhle celým hnout – pokud nepřijde zjevení, pokud nepřijde Mesiáš a nezačne něco povídat, a žádného nevidím nikde – tak si nejdřív musíme udělat pořádek v tom myšlení.

Z tohoto důvodu jsem měl dojem, že pro mě osobně je smysluplné se zaměřit takhle a pokoušet se o nějaké drobné věci. To samozřejmě není ani cesta pro všechny, ani cesta, která by mohla stačit věcně pro všechno. Nejde o doporučení univerzální, ale o to, když upřesníme určité tendence v tom životě, co s nimi budeme dělat. To jsou ty vnější věci.

A tyhle vnější záležitosti se dají dělat jenom jako u nás se dělají v disentu, pokud jsou disidenti, a pokud mají smysl, tak jaký vlastně mají smysl a jak se mohou uplatnit, když jsou tyhle vnější možnosti. To je to, čím se vlastně hájím, když mi někdo začne předhazovat, že to, co dělám, se mu zdá být něčím nepraktickým, docela k ničemu. Co odpovídá na ty otázky praktické, dané v té situaci – co a jak dělat, s kým a kde se sejít?

Nebo jak se ještě v téhle vnější části toho dosavadního režimu v disentu nějak tomu přizpůsobit. A tady je ještě horší věc, že se to snažíte dělat tak, aby skutečné zlepšení mohlo nastat jediné tím, že se všechno vezme od začátku. Ale to je opak toho, co se pořád tvrdí: dneska si nemůžeme dovolit dělat nějaké teoretické věci, situace je příliš vážná, akce se musí dělat, máme málo lidí, to musíme řešit v té praktické sféře. Tohle všechno je klasický případ, jak slepý vede slepého.

Jiný hlas: No přesně.

Hejdánek: Jestli někdo psychologicky má ten pocit, že je povolán ke kázání, aby svůj život věnoval kázání, tak tadyhle se to sice neodvolává na *vokaci*, odvolává se to na situaci, ale stejně formálně.

Čili zase to podstatné tady v tom případě je. No a co teda ukazuje to myšlení, když už třeba pár kroků děláme, to nové myšlení nebo v tom pořádku kolem toho myšlení? Jaká je vlastně ta otázka, vlastně o co jde? Co je vlastně to nové myšlení?

--- (s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: To mě neuspokojilo. Mimochodem, půjdeš tam zítra?

Jiný hlas: No, já si nejsem jistý docela, uvidíme.

Jiný hlas: Ty a já to zkusíme. Co kdybychom se pohádali se Sokolovými tady. Kdybychom se pohádali tady, tak je to v pořádku. Já už jsem docela zapomněl otázku, kterou jsi položil, poněvadž se to týká právě toho. Kdybychom se pohádali tady, tak je to v pořádku, ale vypadalo by to podivně, kdyby došlo ke sporu mezi dvěma katolíky před evangelickým sborem. To vypadá dost kuriózně a oni by to tak chápali.

Jiný hlas: Spor ve sboru.

Jiný hlas: Aha, jo, ve sboru. To vypadá dost špatně, aspoň tedy pro mě. I když z toho celá řada bude mimo, že? Mimo sbor, mimosborově. No tak, myslíš, že bych tam měl jít?

Jiný hlas: No, já jsem rozpačitý.

Jiný hlas: To já taky nevím. Já každopádně bych tam chtěl jít z jednoho důležitého důvodu, totiž já pořád nevím, proč on v tomhle vidí ano. Ale tak si myslím, že mi to vysvětlí, až to bude povídat. Když to nemůžu vyčíst.

Jiný hlas: To já taky. Já tam jdu taky, poněvadž vlastně člověk by se měl tímto způsobem informovat o věci předčasně. Víš, že kvůli němu taky je to... Nakonec je třeba vzít ho vážně, i když třeba je to v nějakém masku a omylu, nebo já nevím. Tak je třeba vzít ho vážně, je to strašně důležitý a to není jenom nějaký chlap, aby se domníval, že prostě ty nějaký svý zvěsti považuje za světovou událost. Přece on musí mít nějaký důvody a ty bych chtěl nahlédnout. I když by to nakonec třeba neuznal, já bych chtěl nahlédnout, kudy mě nenahlédne. Já tam jdu taky. Mohl bych se zaběhnout k tomu předtím kdesi. Mohl, ale má to potíž.

Jiný hlas: A jakou?

Jiný hlas: Má to potíž, kde ty budeš? Já tam budu nebo někde jinde, že jo? Tím to začíná v půl osmé v pondělí? To můžu udělat i kdykoliv. Vlastně je to furt ještě formální.

Hejdánek: Já mám dojem, že ta otázka zní asi takto: Jestliže vůbec došlo k tomu, že sám Ježíš zřejmě podle všeho sám Ježíš tohoto termínu užíval a po něm církev tak dlouho tohoto termínu používá a je to cosi významného, zřejmě musíme vzít vážně, že to, s čím Ježíš přichází, je dobré poselství, že je to dobré slovo, dobrá zpráva.

Tedy by mě zajímalo, aspoň Ježíš ho užíval, protože o tom svědčí skutečnost, že církev ho užívá v jiném smyslu, než je to v tom. Takže je to nesporně jedno ze slov, které Ježíš užil. A například, když se jde do té nejstarší vrstvy, jak se to dá snad – o tom by Sokol mohl mluvit daleko líp, jistě by o tom mohl mluvit – tak to vypadá, že *evangelium* v první řadě je dobrá zpráva pro ty, kteří ji potřebují, kteří žijí takovým způsobem, že pro ně něco neobyčejně důležitého životně znamená, pro ně znamená perspektivu naprosté změny situace.

Proto třeba Janovým učedníkům Ježíš odpovídá o tom, co se děje. Slepí vidí, chromí chodí, hluchí slyší, mrtví vstávají z mrtvých a chudým se zvěstuje *evangelium*. To znamená, to jsou právě ti, co jsou nízko, co jsou ukřivdění, uražení, ponížení a tak dále, co jsou nějakým způsobem odepsaní. Samozřejmě v tom *Kázání na hoře* se taky mluví o tom, že jejich je království nebeské. Všude tam nepotřebují lékaře zdraví, ale nemocní. Tam všude tedy – je to zase formální text, ale [nesrozumitelné] přesně tak. On říká, že *evangelium* je jenom pro ty, kteří jsou v pušvihi. Ovšem Sokol se mýlí, když tvrdí, že *evangelium* je zvěst o Ježíši Kristu, protože *evangelium* primárně je zvěst Ježíše Krista, respektive obsah Ježíšovy zvěsti, nikoliv zvěst o něm.

Jiný hlas: Tak jsem to od něj slyšel takhle.

Hejdánek: To je možné, ale v tom článku to tak nemá. A teď je otázka, rozumíš, jestli to, že je *evangelium* jenom pro ty, kteří jsou v pušvihi, zda není stejně pro všechny, protože všichni lidé jsou v pušvihi.

Jiný hlas: Ale nezní to nejlépe.

Hejdánek: Protože jako všichni jsme lidé hříšní. Já vím, to si uvědomuji tohle nebezpečí, že by to mohlo sklouznout takhle. Ale nicméně je evidentní, že dobrá zpráva je to takového druhu, která přichází k lidem a podstatně míří nebo je určena k lidem, kteří řekneme až doteď dostávali samé špatné zprávy. Podle Ježíše totiž těm, kteří se necítí být v pušvihi, tak těm běda. Běda vám bohatým, neboť máte potěšení své. Běda vám, protože pro vás není *evangelium*. Rozumíš, to je neštěstí, že pro tebe není *evangelium*. To je z Ježíšovy *filosofie* jasné, třeba řekneme z toho autentičtějšího znění blahoslavenství. Tam je jasné, že ti, pro které *evangelium* není, čili kteří nejsou v pušvihi nebo se v pušvihi necítí, těm že běda.

A teď dovolte, uděláme další krok nezávisle na Sokolovi. Jestliže pro nás *evangelium* něco má být, to znamená pro nás, pro tento svět, pro tuto společnost, tak tady je třeba se ptát po tom, kdo jsou dneska ti chudí, kdo jsou dneska ti nemocní, co potřebují lékaře, kdo jsou dneska třeba v pušvihi? Kdo zkrátka dneska potřebuje dobrou zprávu? A podle toho myslím, že je třeba se orientovat třeba v tom, co máme dělat.

Takže třeba když naše synodní rada posílá čerstvé teology, kteří studovali čtyři roky, nemají žádnou praxi, nebyli nikde na sboru, tu a tam vykonali jakési kázání, když bylo potřeba vypomocť nějakému sboru, kde není farář a tak, a teď je prsknou někde do pohraničí, daleko široko nic, sbor sestává z pěti babiček a jednoho dědka, kteří se občas scházejí. Tam teď ztvrdne takovej malej kluk, tam ztvrdne a neví. Teď je třeba samozřejmě, a když se na to poukáže, tak se řekne: „No, a to je křesťanský postoj? A co ty chudáci babičky, ty mají být bez duchovního potěšení?“. Je tohle opravdu ta rána? Je to ta, myslím rána, teda *živá rána*, kterou je třeba zhojit? Kde je, co je... No, a to znamená teda, já si nedovedu představit, jak by bylo možno se orientovat – to je trochu polemiky – jak by bylo možno se orientovat třeba tak, že se člověk rozhodne, že celý život bude kázat *slovo Boží* a čisté *slovo Boží*. Přičemž by nebylo řečeno, co to je vlastně *slovo Boží*. Co je dnes *slovo Boží*? Poněvadž to přece není něco, co je napsáno v nějakých knížkách, i když je to v *Bibli svaté*. Přece Bůh je živých, a ne mrtvých. A mluví dnes. Co říká dnes? Jak já můžu interpretovat biblické texty, aniž bych rozuměl, kde je dneska ta největší rána, ta *živá rána*, toto zranění? Kde je ta jizva nezhojená? Kde je prostě ten zahnisaný, zamezřený, zanedbaný vřed dnešního světa? Samozřejmě připouštím, že je to oboustranné, že nemůžeme porozumět právě, kde ten vřed je, aniž bychom byli dostatečně honěni v *Písmu svatém*, aniž bychom byli důkladně zaklesnuti do té křesťanské tradice, kterou je potřeba nějakým způsobem pochopit – co je obsah toho Ježíšova *evangelia*, abychom měli východisko pro to dnešní. Nikoli napřed, to bych s tím velice polemizoval, protože to nikdy není možné, když se budeme vracet kamsi mimo svůj svět a jenom chápat, jak to bylo míněno. My nemáme před sebou nic než to, jak to bylo míněno. My nemáme před sebou, co míní Ježíš dnes, co je obsahem jeho dnešního *evangelia*, to nemáme. Máme to, co je obsahem toho *evangelia* tenkrát. A my z toho musíme vysoudit nebo dospět nebo se inspirovat, to nás musí zasáhnout tak, abychom viděli, prohlédli, co je potřeba dnes. A to, co je potřeba dnes, je něco jiného, než bylo potřeba tenkrát.

A teď je další věc, která je strašně důležitá: jakmile se chce vyidealizovat to, co se děje v dějinách, a jakmile se ty proměny chtějí nějak oddiskutovat, odeskamotovat a říct, že vlastně to podstatné je pro všechny lidi stejné a že je to ten lidský hřích a takové ty zbožné řeči, tak jednak je to do nebe volající manévr, ale zejména to ožebračuje a okrádá to, s čím Ježíš přichází, o to nejpodstatnější. Jestli v *evangelii* něco je, tak je to dějinná síla, která proměňuje všechno. A stále to proměňuje a stále jde kupředu. To nemůže být zastaveno na nějakém okamžitém průřezu s tím, že se vlastně všechno podstatné děje vertikálně ve vztahu člověka k Bohu, ať je to v jakékoli situaci a v jakékoli historické době. To není pravda! Kdo nerozumí dějinné situaci, v jaké je, tak neslyší *Boží příkazy*. Nemůže je slyšet. A samozřejmě, kdo neslyší *Boží příkazy*, kdo je pro ně hluchý, tak nemůže porozumět své době. Ale to platí obojí najednou a není nic napřed ani nic potom. Obojí najednou. Nevěřím tomu, že je možno porozumět nejdřív *Božím příkazům* a pak chápat dobu. To nelze. To je možné udělat jenom pořád jakýmsi

kyvadlovým pohybem. Či z toho čtení z *Písma* jako takového, z chápání oddělení, co je vlastně ta struktura, která se postupně odkrývá z minulosti až k té ideální tam, o tom si můžeme fantazírovat. Kdyby se někdo dovolával nějakých mimořádných zjevení, tak jsme tam, kde byl Komenský s Drabíkem. To je evidentně chyba, to je jenom stylizace té struktury do nějaké minulosti, ve které to podobně v tom Ježíšovi kdysi vzniklo a podle čeho se pak všechno poměřovalo.

Přece jenom, to, co jsi tam řekl, zní trochu jako kázání. Já si pořád myslím, že je potřeba především přezkoušet Krista Ježíše, zda se tady skutečně něco otevřelo a v čem je ta jeho světlost. To si musíme udělat, protože jinak se propadneme do toho, co jsi tam řekl, všechno zní jako krásné kázání. Pěkné kázání teda, rozumíš, ale především je potřeba udělat toto přezkoušení. Víte, vypadá to rouhavě, ale je potřeba přezkoušet Ježíše Krista, zda skutečně to jeho *evangelium* bylo *evangelium* a v čem jím bylo, v čem spočívá to, co se tenkrát otevřelo tak, že Ježíš mluví ještě dnes. A že je to právě Ježíš, tato historická osobnost Ježíš, a nikdo jiný, který mluví dnes a jehož zvěst potřebujeme číst. To musíme vydiskutovat, o to jde. Nejde o to myslet si, že to, co Ježíš tenkrát řekl, tím už řekl všechno a je to potřeba jenom aplikovat. Tak jsi to ty určitě nemyslel. Ovšem církevní praxe vždycky svádí k tomu, že když člověk něco takového řekne, tak se to tak myslí. To je jako když řeknete, že jsou všichni lidé v švihy – hned vás napadne, že jsou všichni lidé hříšní. Ale můžete říct: „Když řeknu, že všichni lidé jsou lidé, a proto jsou determinováni...“, že jsou nějak v švihy. Jsou v švihy. A tak proto já to nemyslím v té takové té církevní terminologii, že se to tím odbude. A rozhodně já myslím, že je nutno právě, že ta chyba spočívá v tom, že my opravdu nedovedeme odpovědět na to, co je *evangelium* Kristovo. Co bylo *evangelium* Kristovo. To je právě to, když vidím, čtu například ten Sokolův článek, tak vidím, že on nedovede na tuto otázku odpovědět. On se namáhá odpovědět na tuto otázku. To přece v celém tom článku, že? On řekne: *evangelium* je zvěst o Ježíši Kristu, je to zvěst o vykoupení a vykoupení je toto. No, ale ta chyba, která tam je, že vůbec dějiny tam nejsou.

Jiný hlas: Ano, to je tam, tam prostě, dějinný moment tam schází. To jsme si uvědomili. Ten... vykoupení je jakási vnitřní potřeba člověka, ano, mimodějinná.

Hejdánek: Ano, ano, kdykoliv, kdekoliv, v jakékoliv situaci.

Jiný hlas: Jako vykoupení individua, navíc ještě.

Hejdánek: Řekněme, možná to by se dalo i vyspravit a ještě pořád by to bylo mimodějinné. Podívej, ono to na té vnější situaci celkem nezáleží, jde tady o člověka, kterej jako člověk potřebuje vykoupení nebo ho nepotřebuje. Jenže v té práci toto vykoupení tam je vylíčený takovým divným způsobem, že totiž člověk sklopne kufr a smíří se s tou determinací, s tím, jak to je, s tím, že mimo něj je jakási transcendence, která tu determinaci jak tu příčinnou, tak to vykoupení... prostě to všechno přijme, polkne to, nepropadne té úzkosti před těmi termíny. Toto tvrzení Sokolovo vlastně není Ježíš, ani jeho teologie, ani jeho život, a je vlastně Pavel. On je vlastně Pavel. Otázka je, jak autenticky interpretuje Ježíše. On se totiž upíchl na tu teologickou stránku věci, na termín vykoupení, *redemptio*. Co vykoupení historicky znamená, *redemptio* tedy v době helénistické, a z toho odvozuje obsah evangelia. To je tam taky obrovská chyba. Ježíš nikdy nemluvil o vykoupení. On mluvil o záchraně, o spáse a tak dále, ale nikdy nemluvil o vykoupení. Tento termín není Ježíšův. Tam nikdy tohle podobenství o otroku, za kterého někdo zaplatil, se nevyskytuje. A pokud mluví Ježíš – pokud je to někde v logiích, tak cítíš, že je to tam dodané. „Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil.“ To je jasné logion Kristovo. „A dal svou duši na vykoupení za mnohé.“ To cítíš, že je dodané. A to je nejvíc, nikde jinde to v synoptikách nemáš, tento termín *redemptio*.

Takže ta otázka tedy, to přezkoumání Pána Ježíše, jak to, že dneska Ježíš mluví? To je nutno položit. To vyptávání, tak jsem to myslel, že je potřeba tedy především přezkoušet ten termín *evangelium*, ten Ježíšův termín *evangelium*. Co je obsahem této Ježíšovy zvěsti, tohoto člověka Ježíše Krista, pokud o něm něco víme. Protože jinak, když řeknou, že Ježíš dnes ještě mluví, tak to je kazatelský výrok křesťana, který věří ve vzkříšeného, přítomného Ježíše a tak dále. To je zrovna tak, jako když se řekne, že všichni lidé jsou v švihy. A já myslím, že to Sokol obrovsky dobře cítil, že se tím tak strašně zabývá, tak intenzivně se tím zabývá, a teďka najednou přišel na něco, co považuje pro sebe za rozhodující životně.

Jiný hlas: Jak jsem to pochopil v debatě s ním o přítomnosti, tak tu práci chápe spíš jako výklad toho *redemptio*, to považuje za stěžejní. Možná to bylo jen v té debatě, nevím, jestli to zastává obecně. A to, že tím *redemptio* myslí *evangelium*, tak to že by byl takový původní moment, kterým to bylo navozené, ale že obsahem té práce není...

Hejdánek: Obsahem té práce je to vykoupení. On se domnívá, že vykoupení je obsahem evangelia.

Jiný hlas: No, ale on to tam nevydává za to nejdůležitější pro něj, o co jde v evangeliu. On se prostě pokusil tuto práci navodit a hájit, pokud by to znamenalo tvrdit, že v této práci chce vyjít s tím, co je nejdůležitější v evangeliu.

Hejdánek: To už mě nezajímá, protože když to vyjádřil v soukromém rozhovoru, to je od něj obrovsky hezký a mě to potěšuje, nicméně tak, jak tu práci předkládá, to je ono. On na základě toho taky vlastně staví ten úvod, co se tam vlastně mluví o evangeliu. Samozřejmě, to je ten *status quaestionis* právě tam. Ten úvod říká: „Je tady otázka po evangeliu,“ a to další je odpovědí na tu otázku po evangeliu. Ta ohromná věta, že *evangelium* je zvěst o životě Ježíšově.

Jiný hlas: O tom, co se stalo, aby bylo jasno, že je to o té archetypické události.

Hejdánek: Nakonec si to můžeme přecíst v tom úvodu, i když si myslím, že mně přesně toto v tom chybí, ten úkol jako popřípadě zákaz, jako nauka nebo návod, jak k tomu dojít. Ještě jednu věc k tomu chci říct v souvislosti s Hromádkou, ale zejména teda myslím s tou diskusí, jak jsme ji zatím vedli. A můžeme třeba vyjít z pojmu vykoupení či spasení.

Jiný hlas: Slovo spasení užije Ježíš k sobě nebo k Bohu? Taky to, co si jako znamená, že to není ten právnícký pojem, ale je to zřejmě to, co myslí zejména Hromádka.

Hejdánek: Totiž ještě v navázání na to, jak to obojí musí jít spolu. Totiž, že dobrou zvěst potřebuje ten, kdo je v nějaké nouzi. A čím ta nouze je podstatnější, tím podstatnější musí být ta dobrá zvěst. Mně připomíná, teď jsem si vzpomněl na citát z knihy *Příslaví*: „Jako voda studená člověku žíznícímu, tak je dobrá zvěst z daleké země.“ Čili to je k tomu, kdo ji chce přijmout.

Jiný hlas: Například vzít tohleto doslova, tak to znamená, že je to zejména pro migranty.

Hejdánek: No nepochybně k *evangelii* patří nejenom plnit funkci uspokojování těch, kteří jsou v nouzi, Jiný hlas: Ano, potěšit.

Hejdánek: ale ukázat jim také, v čem vlastně ta jejich nouze je. Ale to se nedá ukázat někomu, kdo v té nouzi není nebo kdo se domnívá, že v ní není. Je možno mu jaksi posunout ten pohled, tu *perspektivu*, ukázat mu, že ta podstatná nouze je jinde, než on ji vidí. Ale on musí nějakou nouzi vidět. Tak to je jedna věc.

No a druhá je, že věcně ta podstatná nouze v *křesťanské tradici* se vždycky viděla v takové té... Bože dobrotivý, že člověk je v něčem, v čem jsou si všichni lidé rovni. To mě vždycky uráželo. Když u Ježíše je přece evidentní, že on tam strašně rozlišuje. Všude rozlišuje. A je to v tradici taky, a to si nevymyslel on, to je v tradici prorocké. Tam vždycky je: Nechte si obětování, kašlu vám na to, ale chci milosrdenství a soud. A rozumí se tedy milosrdenství vdovám a sirotkům. Právě na takovýchhle věcech, na těch odstrčených, na těch... tam se všechno ukazuje, to podstatné. Čili tam nikdy nejde o všechny, tam jde o něco jiného.

Z tohoto důvodu nebyl Ježíš zavlečen do diskusí *metafyzických*, abychom řekli, i když tedy samozřejmě v jiném smyslu než řecky. Když třeba byl zavlečen do sporu, zda vzkříšení je, nebo není, zda je posmrtný život, nebo není, jak těch sedm bratrů mělo ženu postupně a cíl bude, až bude vzkříšení a tak. Tak jeho tohle nezajímá. A to jsou právě věci takové obecně lidské, bychom řekli – otázka smrti, života a smrti. To je ta oblíbená, v žalmech to máme mockrát, jak smrt ohrožuje... tohle je nějak postaveno stranou. Ježíš dokonce ve svém poselství tu smrt jednak – a tohle to pochopil velmi dobře, myslím, na rozdíl od jiných věcí – tu smrt *relativizuje*, že tedy smrt nevítězí. To je myslím podstatná věc v *evangelii*, že smrt není konec. To neanuluje životní úsilí, to neanuluje život vůbec. Ježíš mluví o životě věčném, o vodě, po které už nikdo nebude žíznit.

Jiný hlas: Ovšem to už nemluví Ježíš, když to...

Hejdánek: Dobře, ale je to tam taky.

Jiný hlas: No jo, no.

Hejdánek: Myslíš, že u Ježíše nic takového není?

Jiný hlas: Ale já jenom... já jenom bych chtěl podotknout, že to, rozumíš, že u Ježíše nedošlo k takovým těm posledním *aplikacím* svých postojů k této, řekněme, *metafyzice* a tak dál. To, že nemuselo být dáno tím, že ta *aplikace* by nebyla možná, ale to dost možná bylo dáno taky jeho povahou. Rozumíš, on byl *laik*. On nebyl typ *spekulativní*, to je jasné, on byl *laik*. V každém ohledu byl Ježíš *laik*. A důsledek toho byl, že on se vždycky vyjadřoval jenom v určité situaci, naprosto konkrétně, naprosto bezprostředně, rozumíš, a nikdy nedomýšlel ty věci nějak jasně. To, co učinil, tak to nikdy nějak obecně nedomyslel ani to obecně nevyjádřil, on to vždycky řekl jenom konkrétně.

Hejdánek: Já myslím, že to není pravda, protože by byl *laik*...

Jiný hlas: A já myslím, že taky ta bída, řekněme, těch vdov a sirotek, ty vdovy a sirotci tak leží na srdci Ježíšovi taky proto, rozumíš, tihleti odstrčení, ten vyvrženec a tohleto, ta svoloč, s kterou se bratříčkuje, leží na srdci prostě proto, poněvadž tam prostě ta lidská bída je zjevná, tam je nezastřená, tam je přiznaná, tam je ta lidská bída, ne bída jednotlivého člověka, ale ta lidská bída člověka se konkrétně zjevuje. A poněvadž ten člověk ji konkrétně trpí. V důsledku toho je potřebí v tomto případě této lidské bídě konkrétně odpomoci. Je to jasně uchopitelná věc. Je to jasně uchopitelné. Ale rozumíš, mně jde o to, že přece musí být vyjádřeno, v čem je podstata té zvěsti, kterou Ježíš hlásal těmto lidem, u kterých ta lidská bída byla jasně uchopitelná a jimi samými přiznaná a jimi samými prožívaná. Že toto *evangelium* nějak jako pro všechny je, ovšem za předpokladu, že ti ostatní všichni o té své bídě vědí a taky ji konkrétně na své kůži safraportsky cítí.

Hejdánek: vždyť ten boháč nakonec zbídne taky u toho Ježíše. On taky zbídne, jenomže on je na něj vztekly prostě proto, poněvadž o tom neví, až bude pohřbený v tom pekle, tak potom bude skučet.

Jiný hlas: Dobře, ale *evangelium* je sice pro všechny, ale ne pro všechny stejné. Bohatému nikdy *evangelium* nebude říkat to, co říká... nebude slibovat to, co slibuje...

Hejdánek: To je taky přísné, rozumíš. Jestliže pro chudého ta radostná zvěst je, že blahoslavení chudí, tak pro bohatého ta radostná zvěst se stává „blahoslavení chudí“. Taky, protože to znamená něco jiného.

Jiný hlas: Ano, *ipso*, ano, jasně. A on není chudý a není pravda, že je nějaká rovina, v které se to dá prostě paušalizovat, znivelizovat, že v posledku, co to je bohatství, že v posledku jsme na tom všichni stejně. Není pravda.

Hejdánek: No tak taky soudí, rozumíš, pro toho bohatého se stává to *evangelium* běda. Ale proč je pro toho bohatého taky nějaké? Ale převrací se v pravý opak. Pro toho chudého je to blahoslavenství, kdežto pro toho bohatého tato zvěst *evangelia* se stává bédou. Čili ono to *evangelium* taky pro něj nějak je, rozumíš, jenomže právě opačně.

To, co je pro toho chudého zvěstí dobrou, že, tak pro toho bohatého je zvěstí špatnou.

Jiný hlas: A to je zase ještě moc silně řečeno, ne špatnou, je to výzva úplně jiného typu, nebo lépe řečeno je to výzva.

Hejdánek: Jiná výzva, tak nějak. Ale pro toho chudého to je zaslíbení, pro toho bohatého je to výzva.

Jiný hlas: Správně. Ten chudý prostě není vyzýván, aby něco dělal.

Hejdánek: Ano, ano.

Jiný hlas: Ale ten bohatý, ten má pro to jít konkrétní skutky dělat. Prodej svůj statek, rozdej chudým.

Hejdánek: Dobře, dobře, tak už ho slyšel.

Jiný hlas: No ale to je strašně důležité pro to, co je *evangelium* dnes. Jsme my ti chudí? Co to znamená dnes v Evropě zvěstovat *evangelium*? To je teď ta celá záležitost. Kde jsou dnes chudí? Může to být v Anglii, ale nemusí to být v Evropě. Co to je chudoba dnes? A církve se chovají, že pořád chtějí utěšovat. A to vůbec není... dnes pro nás je *evangelium* soud a nikoliv potěšení.

Hejdánek: Ale proč to tak není? Co tedy je *evangelium*? Co je obsahem té zvěsti, která je pro jednoho zvěstí radostnou a pro druhého děsivou? Velmi děsivou. Převracející, obračející úplně naruby. Co to je

evangelium, nevím. To je těžké, to je moc toho dohromady.

Ale jedna věc je z toho jasná, z toho, k čemu jsme dospěli: že *evangelium* aspoň pro nás znamená výzvu něco udělat pro ty, kteří mají to zaslíbení, a tím se nějak přičíst trochu k těm zaslíbeným. Jediná možnost. Žádné utěšování, žádné duchovní osvěžování a posilování a tak dále. To všechno je naprostá hovadina. To, co je obsahem pastorače v tom takovém pokleslém slova smyslu, taková ta péče o členy sboru, o společenství, abychom byli pohromadě jako jedna rodina – tohleto je všechno hovadina.

Já bych se pořád ptal u toho Ježíše: co ten Ježíš udělal pro ty chudé? On chudým zvěstoval *evangelium*. A co tím pro ty chudé udělal? Především, když takovouto věc těm chudým řekne, tak vlastně to je pobouření, že? Protože on jim řekl: „Vy jste ty královské děti.“

Jiný hlas: Co tedy je obsahem *evangelia* jako radostná zpráva, obsah zvěsti *evangelia* jako radostné zprávy?

Hejdánek: To se dá těžko takhle přesně říct, protože víme, že ta zaslíbení jsou různá. Ale vždycky se to dá redukovat do toho: dojdete potěšení, dojdete spravedlnosti, budete se smát, nazí budou oděni a tak dále. To všechno směřuje k tomu a je to napojení skutečně do království. Čili ano, že to bude to království. V tom království se toto bude dít.

Všechno směřuje k němu. Blahoslavení chudí, neboť vaše je království. Blahoslavení, kteří pláčete, neboť se budete smát. Už je to rozvedeno. Blahoslavení chudí, neboť vaše je království – to je prostě to jádro. A teď jsou tady paralelismy: blahoslavení, kteří pláčete, neboť se budete smát; blahoslavení, kteří toužíte po spravedlnosti, neboť dojdete spravedlnosti; blahoslavení, kteří hladovíte, poněvadž budete nasyceni; blahoslavení, kteří žízníte, neboť budete nasyceni. To všechno znamená ty predikáty těch lidí, kteří jsou blahoslavení. To jsou ti chudí, to je rozvedená ta první věta. A ta zaslíbení pro ty lidi se dají redukovat na větu: „Neboť vaše je království.“

No a co to konkrétně znamená, když se někomu tohle řekne? Já nedovedu pochopit nebo v tom vidět víc než změnu perspektivy. Prostě chudý člověk je od malička dokopávaný k tomu, aby vzal na vědomí, že je chudý a že nemá možnost se z toho dostat. Že je nevolník a jeho děti budou nevolníci, otrok a jeho děti budou otroci. To je život bez perspektivy. Tady se mění perspektiva, to je pobouření. Tady najednou se nahrává na něco... a je zvláštní, že Ježíš tak často mluví o dětech a o tom je zvláštní vidět, sledovat, jak děti mají takovou zvláštní, takový rozjitřený smysl pro spravedlnost. Někdy falešně, oni to nerozpoznají, oni se mýlí, ale je to ohromné, kde to berou, já nevím, odkud se to bere, jak děti se dovedou vnitřně, tak hluboce dožrat, když se něco děje nespravedlivě. To, že se mluví o tom „nechte maličkých přijít ke mně“ nebo o dětech v království, nebo že kdo nebude jako ty maličci, nevejde do království, tak si myslím, že ten moment v tom určitě hraje také roli. Rozhodně to není tak, že děti jsou ideální a že dospělí se mají chovat podle nich, ale tohle je na dětech něco, co mě vždycky zajímalo. Třeba u naší Jany to bylo takové výrazné. Ta se dovedla už jako malá, ve třech čtyřech letech, dovedla strašně dožrat, úplně to s ní lomcovalo, když se něco zdálo nespravedlivé. A kde to brala? Mě by zajímalo, jestli takovéhle situace byly také mezi dětmi otroků a v které chvíli, odkud se do nich dostávalo to, že jsou to děti otroků, tedy otroci, a tedy že se nemohou považovat za rovné s těmi druhými a dožadovat se spravedlnosti. Mně připadá, že se to nemohlo prosáknout do těch dětí v naší evropské společnosti tak, že je to všechno znát. Mně to připadalo tak autentické.

Jiný hlas: Vždyť je to to samé dneska, kde postupně si lidé zvykají na to, že se musí všelijak podvolovat a donášet.

Hejdánek: No a že ty děti, mám dojem, že tohle nějak tuší. Ale v každém případě, ti chudí ve společnosti – dneska už to tolik neznáme – ale ta změna perspektivy. Změna perspektivy. Kus takového podobenství třeba o boháči a Lazarovi. Ta změna perspektivy vypadá tak, že zažívá ten boháč svoje dobré a Lazar zase zlé, a teď že se karta obrátila. To je ta změna té perspektivy toho Lazara. Že pro toho Lazara, rozumíš, to teď provokuju, jo, je ti to jasné doufám, že pro toho Lazara ta změna perspektivy spočívá v tom: nic si z toho nedělej, že nedostaneš ani drobek ze stolu boháče a že jenom ti psi o tebe mají zájem, však ono přijde čas, kdy ten boháč se bude smažit v tom pekle a ty budeš v lůně Abrahámově. A on tě bude prosit,

abys mu omočil prstíček a svažil mu rty, a ty mu to hezky, a Abrahám mu to odepře.

Jiný hlas: No, je to teda strašně ošklivé, tohleto podání celé kolem toho, tak vypadá takový kýč. A za druhé...

Hejdánek: Počkej, vždyť to tak je v tom kázání.

Jiný hlas: Je to tam přesně, no, už to lidé vědí.

Hejdánek: Vždyť já právě proto to uvádím, já jsem řekl, že to je provokativní. V čem spočívá ta změna perspektivy?

Jiný hlas: No, já si myslím, že tohleto je už taková *anti-eschatologie* nebo co, tohleto podobenství, a že je to takové to...

Hejdánek: Ale prosím tě, vždyť ty církve tu změnu perspektivy viděly v tom. A myslím, že odsud plyne i leccos jiného.

Jiný hlas: Ta *eschatologie* nebo to na jiný svět odsunout.

Hejdánek: To ovšem současně je právě taková ta relativizace, až *anulace* té historičnosti, že? Fakt je, že od samého začátku Izraelci si byli vědomi, že Hospodin je ten, který vyvedl Izrael ze země egyptské.

Nedovedou o něm nic říct než to, co udělal v dějinách. To je on. Nedá se říct o Bohu nic jiného než to, co udělal. Ne co je. Jaký je, to se říká aspoň předtím, než se to stalo. To nevíme. To je ta druhá stránka toho, co on sám chtěl, a ne ta stránka, kterou tam předem podsunul.

Když se máme domluvit o tom, o kterého Boha jde, tak se musí říct, že to je Bůh Abrahámův, Izákův, Jákobův, Bůh, který vyvedl Izraelce ze země egyptské odněkud. Ano, tím se definuje, tím se označuje.

Ano, to je ten, ne nějaký Bůh obecně. „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh Abrahámův.“ Teď ovšem samozřejmě, jestliže tady na tomhle je naroubované nějaké evangelium, nějaká dobrá zvěst, která by říkala... a teď ta dobrá zvěst by měla říkat: nic si z toho nedělej, že tady je to takováhle smrdlavé, ale pak se to obrátí. No tak pak vlastně to, co tady je, je *anulováno* spolu s tím vyvedením z domu služby. To je všechno jenom ta rovina toho, co se tady děje, a to se nemůže brát vážně, poněvadž sice lid izraelský byl vyveden z domu služby z Egypta, no ale ty jsi v tom srabu a to tak všechno není.

Čili to je neautentické, to je nutně falešné. To je něco jiného. Tam musí být, jestliže na jedné straně vyvedl z Egypta, tak k tomu patří na druhé straně vyvážení toho, co se stalo, a to zaslíbení. A to zaslíbení musí mít nějakou podobu. Samozřejmě že ne tak předmětnou jako to, co se stalo, a že to je třeba a bude potom sladkého jako písku na břehu mořském nebo já nevím, jaká všechna ta zaslíbení tam jsou, co se slibuje Abrahámovi, když vyjde. A co se slibuje, když ho lidé budou poslouchat: dobře se mu povede, dožije se vysokého věku, děti se mu budou rodit a krávy se mu budou množit atd. Čili to je dokonce velice pozoruhodné. Dobře se ti povede na zemi, a ne až někde tam.

Jiný hlas: To jistě, to je důležité, tam jsou zaslíbení jenom pozemská, u *Deuteronomia* tam...

Hejdánek: No tak pokud nemám odškrtnout Ježíše a evangelium, tak musím tohleto považovat za neautentické. Poněvadž kdyby tohle bylo autentické, kdyby tohle skutečně říkal Ježíš...

Jiný hlas: Co?

Hejdánek: Že to, co je obsahem Lazarova podobenství...